



SISEMINISTEERIUM

KÄSKKIRI

23.03.2026 nr 14-13.3/131-1
muudetud siseministri xx.yy.2026
käskkirjaga nr 1-3/xx

Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi meetme nr 3.3 „Vabatahtliku tagasipöördumise teenus“ toetuse andmise tingimused

Käskkiri kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõigete 2 ja 4 alusel.

Toetuse andmise tingimuste abikõlblikkuse periood
01.01.2024–**30.06.2029** ~~31.12.2026~~

Elluviija

Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (edaspidi *IOM*)

Korraldusasutus, rakendusüksus, rakendusasutus
Siseministeerium (edaspidi *SiM*)

1. Reguleerimisala ja seosed Eesti riigi eesmärkidega

Käskkirjaga reguleeritakse siseministri 18. septembri 2025. a käskkirjaga nr 1-3/65 12. detsembri 2022. a käskkirjaga nr 1-3/96 kinnitatud Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi 2021-2027 rahastamiskava meetme nr 3.3. „Vabatahtliku tagasipöördumise teenus“ toetuse andmise ja kasutamise tingimusi ning korda.

1.1. Seosed Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ja Eesti riigi eesmärkidega.

1.1.1. Toetuse andmise tingimused (edaspidi *TAT*) on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1147, (edaspidi *AMiFi määrus*) millega loodi Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (edaspidi *AMiF*), eesmärgiga „aidata kaasa rändevoogude tõhusale haldamisele ning ühise varjupaigapoliitika ja ühise rändepoliitika rakendamisele, tugevdamisele ja arendamisele vastavalt asjaomasele liidu *acquis*’le ning järgides täielikult liidu ja liikmesriikide rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelistest lepingutest, mille osalised nad on“ ning erieesmärgiga nr 3 „aidata võidelda ebaseadusliku rände vastu, edendada tõhusat, turvalist ja väärikat tagasisaatmist ja tagasivõtmist ning edendada ja toetada tulemuslikku esialgset taasintegreerumist kolmandates riikides“.

*TAT*is sätestatud toetatavad tegevused kuuluvad järgmiste sekkumise liikide alla:

- vabatahtlik tagasipöördumine;
- taasintegreerimise abi.

1.1.2. Eesti riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi *EE 2035*) eesmärk on kasvatada ja toetada meie inimeste heaolu nii, et Eesti oleks ka kahekümne aasta pärast parim paik elamiseks ja töötamiseks. Strateegia üheks sihiks on seatud kõigi inimeste vajadustega arvestav, turvaline ning kvaliteetne elukeskkond. *TAT*i tegevused on seotud *EE 2035* julgeoleku ja turvalisuse arenguvajadusega. Tegevused on seotud Eesti pikaajalise *EE 2035* sihiga (Riigivalitsemise siht D) „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse rahvusvahelise kaitse saajate vastuvõtusüsteemi arendamise ning tõhusa migratsioonijärelevalve ja põhiõigusi järgiva tagasisaatmispoliitika“ elluviimisega.

Elluviija vastutab, et projekti tegevused aitavad lahendada strateegias „Eesti 2035“ toodud arenguvajadusi.

1.1.3. Toetatavad tegevused aitavad kaasa Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 alaeesmärgi 4.4 „Eesti arengut toetav kodakondsus-, rände- ja identiteedihalduspoliitika“ saavutamisele, mis tasakaalustatud rändepoliitika tegevussuunana seab eesmärgiks muuta ebaseaduslikult Eestis viibivate välismaalaste tagasisaatmine kiiremaks ja tõhusamaks.

1.1.4. Toetatavate tegevuste puhul on arvestatud ELi vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegias¹ seatud eesmärkidega. Lisaks Euroopa ja riiklikele prioriteetidele vastavuse saavutamisele aitavad tegevused kaasa sellistele rahvusvahelistele raamistikele nagu kestliku arengu eesmärkides (Sustainable Development Goals) seatud eesmärgid (eelkõige 10.7: soodustada korrapärast, ohutut, regulaarset ja vastutustundlikku rännet ja inimeste liikuvust, sealhulgas kavandatud ja hästi juhitud rändepoliitika rakendamise kaudu²) ja ülemaailmse ohutu, korra- ja tavapärase rände kokkuleppe (GCM (Global Compact on Safe, Orderly and Regular

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja Nõukogule ELi vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegia kohta. COM (2021) 120 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52021DC0120>

² <https://www.un.org/sustainabledevelopment/inequality/>

Migration³) esimene ja peamine eesmärk 21: teha koostööd turvalise ja väärika tagasipöördumise ning jätkusuutliku taasintegreerimise hõlbustamisel). Need on kooskõlas ka IOMi missiooni ja strateegilise fookusega, eelkõige IOMi tagasisaatmise, tagasivõtmise ja taasintegreerimise poliitikaga.

1.1.5. TATi ettevalmistamisel on arvesse võetud ka Euroopa Komisjon soovitusi AMIFI vahendite kasutamiseks.

2. Toetatavad tegevused ja eesmärgid

TATi eesmärgid saavutatakse alljärgnevate toetatavate tegevuste elluviimise tulemusel, mille mõju ja ulatus on üleriigiline. Meetmest toetatakse projekti, mis:

- aitab kaasa AMIFI poliitikaeesmärgi ning erieesmärgi nr 3 täitmisesse;
- on kooskõlas siseturvalisuspoliitika fondide seirekomitee kinnitatud üldiste valikukriteeriumidega, on mittediskrimineeriv ja läbipaistev, arvestades Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060⁴ (edaspidi *ÜSM*) artiklis 9 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid ning lähtub põhiõiguste hartast ja arvestavad võrdsete võimaluste põhimõttega, sh välditakse diskrimineerimist ja tagatakse ligipääsetavus. Nimetatud põhimõtete hoidmist ja EE 2035 sihtide saavutamist sooliste võrdõiguslikkuse, võrdsete võimalusi ja ligipääsetavust toetaval moel mõeldakse järgmist EE 2035 näitajatega: "Soolise võrdõiguslikkuse indeks", millesse panustatakse soolise võrdõiguslikkuse alase teadlikkuse tõstmise tegevustega; „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“, millesse panustatakse võrdse kohtlemise alase teadlikkuse tõstmisega ja „Ligipääsetavuse näitaja“, millesse panustatakse erivajadusega inimestele ligipääsetavuse tagamisega füüsilisele ja virtuaalsele keskkonnale ning ja kommunikatsioonile;
- on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega, millega ei tekitata määruse nr 2020/852⁵ artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 nimetatud keskkonnanäitajale;
- on vastavuses AMIFI rakenduskava horisontaalsete tingimustega.

2.1. Vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmi rakendamine

2.1.1. Projekti eesmärk ja sisu

Projekti peamine eesmärk on vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmi (edaspidi *VARRE programm*, ka *VARRE*) abil aidata kaasa kolmandate riikide kodanike vabatahtlikule ja kestlikule lahkumisele Eestist kolmandasse riiki.

Projekti peamise eesmärgi saavutamiseks viiakse ellu seitse alategevust, mida võib osutada kombineeritult või eraldi:

2.1.1.1. Individuaalne nõustamine ja teavitustegevus VARRE programmist

Selleks, et jõuda teadliku otsuseni tagasipöördumise kohta, osutatakse välismaalastele kvaliteetset tagasipöördumisenõustamist, mis annab neile piisavat, objektiivset ning ajakohast teavet. IOM pakub tagasipöördumise nõustamist kõigile vabatahtlikust

³ https://refugeesmigrants.un.org/sites/default/files/180713_agreed_outcome_global_compact_for_migration.pdf

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43) artikli 17 tähenduses.

tagasipöördumisest huvitatud välismaalastele juhindudes Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi *PPA*) ja IOMi vahelisest koordineerimisest. Korraldatakse ka infopäevi, et parandada erinevate sidusrühmade arusaamist vabatahtliku tagasipöördumise võimalustest.

2.1.1.2. Tagasisaatmiseelse abi andmine

Tagasisaatmiseelse toetusena käsitletakse igasugust abi, mida tagasipöörduja Eestis viibides vajab, et oma tagasipöördumist korraldada. Abi võib seisneda tagasipöördumiseks vajalike reisidokumentide, reisikindlustuse, viisade või muude tõendite hankimist või muude tagasipöördumiseks vajalike nõuete täitmist. Samuti võib tagasisaatmiseelse abina võimaldada tagasipöördujale lühiajalist majutamist ja toitlustamist Eestis või tõlkeabi tagasipöördumise korraldamisel.

2.1.1.3. Tagasisaatmisega seotud abi andmine

Tagasisaatmisega seotud abi puhul peetakse silmas tagasipöörduja abistamist reisimisel vastuvõtvasse riiki. Tagasipöördujale võidakse abina hankida sõidupiletid, enamasti lennupileteid, kuid mõningail juhtudel ka muid reispileteid. Juhul kui tagasipöördumine toimub transiidiriigi kaudu, võib abi hõlmata majutust ja/või toitlustust läbisõidul.

2.1.1.4. Saabumisejärgse abi andmine

Saabumisejärgse abi puhul peetakse silmas sellist osutatavat abi, mida tagasipöörduja vajab vahetult pärast vastuvõtvasse ja/või päritoluriiki saabumist kas lennujaamas või riiki muul viisil saabudes.

2.1.1.5. Taasintegreerimise abi andmine

Toetuse jätkusuutlikkuse suurendamiseks peab taasintegreerimise abi olema tagasipöördujale mitterahaline, vajaduspõhine ja tagama isiku kestliku tagasipöördumise. Taasintegreerimise abi andmisega seotud kulud ei või üldjuhul ületada 1400 eurot abisaaja kohta. Erandjuhtudel ja SiM-ga konsulteerides võib taasintegreerimise abi määra tõsta.

Projektil on kaks täiendavat tegevust, mis toetavad peamise eesmärgi saavutamist:

2.1.1.6. Koolitused

Koolitused tagasisaatmisvaldkonnas tegutsevatele ametnikele, kohalike omavalitsuste töötajatele, diasporaadele ning teistele rände protsessis osalevate isikutele, et tõsta nende teadlikkust VARRE programmist, selgitada vabatahtliku tagasipöördumise eeliseid ja jagada teadmisi PPA ja SiM-ga koostöös määratletud teemadel.

2.1.1.7. Rände ja rahvusvahelise statistika aruandluse alase koostöö arendamine

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/851, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 862/2007, mis käsitleb ühenduse rände ja rahvusvahelise kaitse statistikat⁶, paneb liikmesriikidele kohustuse edastada Eurostatile andmeid tagasisaatmise liigi ja saadud abi liigi ning sihtriikide kaupa. Nimetatud EL õigusest tulenevate kohustuste täitmiseks viiakse programmi raames ellu tegevusi, millega parandatakse teabevahetust IOMi ja PPA vahel ning tõstetakse aruandluskvaliteeti.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/851, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 862/2007, mis käsitleb ühenduse rände ja rahvusvahelise kaitse statistikat. ELT L 198, 22.6.2020, lk 1. Kättesaadav: <https://estlex.ee/?id=76&aktid=213006>

2.1.2. Projekti tulemus

Toetatavate tegevuste tulemusena aidatakse kaasa ELi ühtse tagasisaatmissüsteemi arendamisesse ja tõhustamisesse. VARRE programmi kaudu pakutavate teenuste osutamisel arvestatakse nii tagasipöörduja, tagasisaatmist korraldava asutuse kui ka tagasipöörduja vastuvõtva riigi vajadusi. Luues tiheda koostöövõrgustiku erinevate sidusrühmade vahel tagatakse, et isiku tagasipöördumine on humaanne, tulemuslik ja kestlik.

Pikemas perspektiivis peaks programm suurendama Euroopa Liidust vabatahtlikult tagasipöördujate arvu, kes saavad pärast tagasipöördumist edendada oma päritoluriikide arengut ja heaolu. Seega saavad programmist kasu nii tagasipöördujad, EL kui ka kolmandad riigid.

2.1.3. Projekti sihtrühm

Projekti peamine sihtrühm on kolmandate riikide kodanikud, kes ei ole veel saanud lõplikku eitavat vastust oma taotlusele liikmesriigis viibida, seaduslikku elukohta omada ja/või saada liikmesriigis rahvusvaheline kaitse ning kes võivad otsustada kasutada tagasipöördumist;

kolmandate riikide kodanikud, kellel on õigus liikmesriigis viibida, seaduslikku elukohta omada ja/või saada rahvusvaheline kaitse direktiivi 2011/95/EL tähenduses või ajutine kaitse direktiivi 2001/55/EÜ tähenduses ning kes on otsustanud kasutada tagasipöördumist;

kolmandate riikide kodanikud, kes viibivad liikmesriigis ebaseaduslikult, sealhulgas kolmandate riikide kodanikud, kelle väljasaatmine on edasi lükatud vastavalt direktiivi 2008/115/EÜ artiklile 9 ja artikli 14 lõikele 1.

Projektis läbi viidavate koolituste sihtrühmaks on vabatahtliku tagasipöördumisega kokku puutuvad ametnikud, sh KOV ametnikud, PPA töötajad, mittetulundusühingute töötajad, vabatahtlike grupid, diasporaa organisatsioonid, teenusepakkujate ja kolmandate riikide saatkondade töötajad, kelle teadlikkust tõstetakse projektis kavandatud koolituste kaudu.

2.1.4. Projekti abikõlblikkuse periood ja abikõlblikud kulud

Projekti tegevused viiakse ellu perioodil 01.01.2024–**30.06.2029** ~~31.12.2026~~.

Abikõlblikud kulud:

2.1.4.1. Personalikulud;

2.1.4.2. meeskonnaliikmete rahvusvaheliste ja Eesti-siseste lähetuste kulud (sh päevaraha ja kindlustus);

2.1.4.3. reisieelne toetus VARRE programmis osalejale (sh reisidokumentide taotlemine, toiduabi, ööbimine, riided, arstiabi, retseptiravimid);

2.1.4.4. VARRE programmis osaleja transpordikulud (sh lennupiletid ja vajadusel maismaatransport, kulud sihtriigis lõppkohta jõudmiseks);

2.1.4.5. VARRE programmis osaleja eskortija lähetuse ja töökohustuste täitmisega seotud kulud;

2.1.4.6. taastintegreerimise kulud;

2.1.4.7. sularahatoetus VARRE programmis osalejale (vajadusel enne lahkumist lennujaamas üldjuhul kuni 50 eurot ja/või pärast päritoluriiki saabumist, üldjuhul mitte rohkem kui 350 eurot);

2.1.4.8. reisijärgse toetuse kulud (spetsiifiline mitterahaline toetus VARRE programmis osalevale kolmanda riigi kodanikule erilise ja kiireloomulise lisaabi osutamiseks);

2.1.4.9. koolitus- ja infopäevade kulud (ruumide rent, materjalide koostamine jms);

- 2.1.4.10.tõlkekulud vastavalt sihtrühma vajadustele (sh kirjalik ja suuline tõlge);
 2.1.4.11.kommunikatsioonitegevuste kulud (sh infomaterjalide koostamine ja trükk);
 2.1.4.12.meeskonnaliikmete projekti rakendamisega seotud erikulud (nt lennujaama sissepääsukaart, eririietus ja -märgistus);
 2.1.4.13.projekti tegevustes osalevate erivajadusega (liikumis-, nägemis-, kuulmis- või intellektipuudega) inimeste ligipääsetavuse tagamise kulud.

2.1.5. Projekti elluviija IOM

3. Riigiabi

Toetatavate tegevuse elluviimisega seotud kulude hüvitamine ei ole riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 mõistes.

4. Tulemused ja näitajad⁷

- 4.1. Punktis 2 nimetatud tegevuste seireks ja hindamiseks kasutatavad väljundnäitajad.
 Kõikide näitajate algtase on 0.

Projekt	Näitaja kood (kui kohaldub) ja nimetus	Näitaja mõõtühik	Sihttase 2024	Sihttase 2029 2026	Selgitav teave
Vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmi rakendamine	AMIF O.3.3 Taasintegreerimise abi saanud tagasipöördujate arv	Arv	50	175 105	Osaleja - füüsiline isik, kes saab projektist otsest kasu. Käesoleva näitaja tähenduses on osaleja projekti sihtrühma kuuluv kolmanda riigi kodanikust vabatahtlik tagasipöörduja. Osaleja andmed tuleb eristada soo ja vanusevahemike järgi (<18, 18–60, >60).
	AMIF O.3.1. Koostalitustevõrges osalejate arv	arv	20	80 48	Osaleja - füüsiline isik, kes saab projektist otsest kasu. Käesoleva näitaja tähenduses on osaleja PPA töötaja, mittetulundusühingu töötajad, vabatahtlike grupid, diasporaa organisatsioonide esindajad, kolmandate riikide saatkondade töötajad. Iga osalejat loetakse üks kord projekti jooksul ka siis, kui sama osaleja osaleb mitmes projekti tegevuses. Osaleja andmed tuleb eristada soo ja vanusevahemike järgi (<18, 18–60, >60).

- 4.2. Punktis 2 nimetatud projekti seireks ja hindamiseks kasutatavad tulemusnäitajad.
 Näitajate algtasemed on 0.

⁷ Näitajad kõik kokku moodustavad tulemused.

Projekt	Näitaja kood ja nimetus	Näitaja mõõtühik	Sihhtase 2029 2026	Selgitav teave
Vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmi rakendamine	AMIF R.3.6 Vabatahtlikult tagasipöördunute arv	arv	560 336 (se 60% 2029 sihttasemest 560)	Vabatahtlik tagasipöörduja – kolmanda riigi kodanik, kes lahkub VARRE programmi toel ELi territooriumilt.

5. Projekti eelarve

- 5.1. TATi eelarve on 1 328 175 796 905 eurot. Eelarve koosneb AMIF toetusest (75%) ja riiklikust kaasfinantseeringust (25%)

Projekt	AMIF toetus (EUR)	Riiklik kaasfinantseering (EUR)	Kokku (EUR)	Kaudsete kulude määr (% otsestest kuludest)
Vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmi rakendamine	996 131,25 597 768,75	332 043,75 199 226,25	1 328 175 796 905	7%

6. Korraldusasutus, rakendusasutus, rakendusüksus

Korraldusasutuse, rakendusasutuse ja rakendusüksuse ülesandeid täidab SiM. Ülesandeid ei delegeerita.

SiM sisestab elluviija edastatud teabe alusel käesolevas TATis sätestatud projektide info struktuuritoetuste registrisse ja avab projekti.

7. Kulude abikõlblikkus

- 7.1. Abikõlblike kulude kindlaks määramisel lähtutakse Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-dest 15–17 ja 21.
- 7.2. Ühendmääruse § 16 lõikest 5 lähtudes on elluviija projekti personalikulud abikõlblikud vastavalt elluviija siseregulatsioonidele;
- 7.3. Kaudsed kulud on ühendmääruse § 21 lõikes 5 nimetatud üldkulud ja § 21 lõikes 6 nimetatud tegevustega seotud § 16 lõikes 1 nimetatud personalikulud (arvestades § 16 lõikes 5 toodud erisusi). Kaudseid kulusid hüvitatakse ühtse määra alusel vastavalt punktis 5 toodud protsendile abikõlblikest otsestest kuludest.
- 7.4. Abikõlblikud otsesed kulud on tegevuste elluviimiseks vajalikud kulud ning on kirjeldatud punktis 2.1.4.
- 7.5. Mitteabikõlblikud on ühendmääruse §-s 17 sätestatud kulud.

8. Toetuse maksmise tingimused ja kord

- 8.1. Toetust makstakse vastavalt ühendmääruse §-des 24 ja 26 sätestatud tingimustele.
- 8.2. Elluviijal on õigus taotleda ja SiM-l on õigus teha ettemakseid perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 14 ja ühendmääruse § 30 kohaselt.
- 8.2.1. Elluviija saab taotleda ühendmääruse § 30 lõige 1 punktis 1 nimetatud ettemakset.
- 8.2.2. Ettemakset saab elluviija taotleda põhjendatud vajaduse korral ja kuni 40% ulatuses määratud toetuse summast.
- 8.2.3. Ettemakse kasutamise periood on kuni 365 kalendripäeva ettemakse laekumisest.

- 8.2.4. Ettemakse eraldamine otsustatakse kuni 15 kalendripäeva jooksul ettemakse taotluse saamisest arvates.
- 8.3. Toetust makstakse ja ettemakse kasutamist tõendatakse tegelike kulude alusel, kui abikõlblik kulu on tekkinud ja see on tasutud, elluviija on esitanud SiM-le punktis 10.2 toodud aruanded ning SiM on need kinnitanud. Kaudseid kulusid hüvitatakse punkti 7.3 kohaselt.
- 8.4. Enne esimese makse saamist või ettemakse taotlemist peab elluviija esitama SiMle edasivolitatud õiguste korral esindusõigusliku isiku antud volituse koopia.
- 8.5. Kui elluviija kasutab ettemakseid, esitab SiM-le ettemakse tõendamise tingimuste täitmist tõendavad dokumendid hiljemalt p 8.2.3. määratud ettemakse kasutamisperioodile järgneva 15 kalendripäeva jooksul.
- 8.6. Kui elluviija ei kasuta ettemakseid, tuleb maksetaotlus esitada e-toetuse keskkonna kaudu vähemalt kord poolaastas, kuid mitte sagedamini kui kord kvartalis projekti elluviimise algusajast arvates.
- 8.7. Makse ja/või ettemakse kasutamise aluseks olevate dokumentide menetlusaeg on kuni 80 kalendripäeva dokumentide saamisest arvates. Kui makse ja/või ettemakse tõendamise aluseks olevates dokumentides on puudusi või kulude abikõlblikkuse üle otsustamiseks on vaja lisateavet, võib SiM pikendada nimetatud tähtaega puuduste kõrvaldamise või dokumentide või teabe esitamise aja võrra, teavitades sellest elluviijat.
- 8.8. SiMi õigused ja kohustused makse menetlemise peatamisel ja maksest keeldumisel on sätestatud ühendmääruse §-s 33. SiM võib toetuse maksmise aluseks olevate dokumentide tõendamise menetluse osaliselt või täielikult peatada või peatada edasiste maksete menetlemise, kui maksetaotluse esitamisele eelnenud kohustused on täitmata.
- 8.9. Ettemakse kasutamisel on lõppmakse 5% määratud toetuse summast.
- 8.10. Lõppmakse saamiseks esitatavad dokumendid esitatakse koos projekti lõpparuandega. Lõppmakse tehakse pärast kõigi tingimuste ja kohustuste täitmist ning SiMi kontrollitud lõpparuande kinnitamist.

9. Elluviija õigused ja kohustused

- 9.1. Elluviijale kohalduvad kõik ÜSS2021_2027 ja selle alusel kehtestatud õigusaktides toetuse saajale sätestatud kohustused.
- 9.2. Elluviija peab täitma lisaks TATis sätestatud kohustustele ühendmääruse §-s 10 toetuse saajale kehtestatud kohustusi (arvestades AMIFI määruse artiklis 22 toodud regulatsiooni), sealhulgas Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määrusest nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ tulenevaid teavituskohustusi.
- 9.3. Ühtlasi on elluviija kohustatud:
- 9.3.1. esitama SiMile projekti kirjelduse struktuuritoetuse registrisse sisestamiseks ministeeriumi väljatöötatud vormil 15 tööpäeva jooksul TATi kinnitamisest;
- 9.3.2. esitama TATi projekti eelarve jagunemise tegevuste ja aastate kaupa kinnitamiseks SiMile 15 tööpäeva jooksul TATi kinnitamisest SiMi väljatöötatud vormil. Tegevuskava ja eelarveridade vahelist jaotust tohib muuta kuni kaks korda aastas (taotlus esitada SiMile 15. jaanuariks ja/või 15. juuniks). Tegevuskava ja eelarve muutmist ei ole vaja taotleda järgmistel juhtudel:
- eelarverida suureneb vähem kui 20% kinnitatud eelarvereale plaanitud summast. Paindlikkus ei kehti taasintegreerimise abiga seotud kuludele;
 - eelarvereale planeeritud summa jaotus muutub aastate lõikes;
 - täpsustub tegevuste kulude detailne kirjeldus.
- 9.3.3. rakendama TAT-i projekti vastavalt kinnitatud tegevuste kirjeldusele ja eelarvele;
- 9.3.4. esitama projekti maksete prognoosi SiMi väljatöötatud vormil iga aasta 15. jaanuariks ja 15. juuniks;

- 9.3.5. teavitama SiMi, kui toetatavale tegevusele on Eestis taotletud toetust teistest Euroopa Liidu või muudest välisabi vahenditest;
- 9.3.6. Teavitama SiMi ürituse (sh koolituse, seminari, konverentsi, infopäeva, õppevisiidi) toimumisest e-toetuse keskkonna kaudu vähemalt 14 päeva enne ürituse toimumist;
- 9.3.7. koguma ja töötleva andmeid seirearuande jaoks, sh koolitavate andmeid koolitustel osalenud isikute kohta kooskõlas elluviija siseste andmekaitsereeglitega ning tagama korrektse osalejate andmete olemasolu e-toetuse keskkonnas hiljemalt maksetaotluse esitamise või ettemaksetaotluse tõendamise ajaks;
- 9.3.8. viivitamatult teavitama SiMi kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis:
 - 9.3.8.1. asjaoludest, mis takistavad täitmast elluviija ülesandeid;
 - 9.3.8.2. TATi muutmise vajalikkusest;
 - 9.3.8.3. projekti elluviimisel esinevatest probleemidest, mis võivad mõjutada tulemuse saavutamist.
- 9.3.9. tagama tegevustele nii füüsilise kui digitaalse ligipääsetavuse.
- 9.4. Elluviija kohustub andma igakülgse sisulise panuse seiresse, kontrolli, auditisse või hindamisse.
- 9.5. Elluviija peab säilitama dokumente vastavalt ÜSS2021_2027 §-le 18 ja ÜSMi artikli 82 lõikele 1 viis aastat toetuse saajale tehtud lõppmakse tegemise aasta 31. detsembrist arvates, välja arvatud juhul, kui riigiabi reeglitest tuleneb teisiti.

10. Elluviijale kohalduvad juhtimiskontrollid ja auditid

- 10.1. Elluviijale kohalduvad AMIFI määruse artikli 22 kohaselt erisused, kuna Euroopa Komisjon on elluviijat kohaselt hinnanud ja pidanud teda liidu eelarvest rahastatavate toetuste kaudse rakendamise eesmärgil piisavaks.
- 10.2. Erisuste rakendamiseks peab elluviija esitama SiMile järgmised tõendid või kinnitused:
 - 10.2.1. raamatupidamise aastaaruande, milles sisalduvad antud ja kasutatud summad, mis on koostatud projektis kantud kulude kohta, igal aastal 15. oktoobriks. Aruandele on lisatud sõltumatu auditeerimisasutuse arvamus, mis on koostatud rahvusvaheliselt tunnustatud auditeerimisstandardite kohaselt. Arvamuses märgitakse, kas kehtestatud kontrollisüsteemid toimivad nõuetekohaselt ja on kulutõhusad ning kas raamatupidamisarvestuse aluseks olevad tehingud on seaduslikud ja korrektsed. Arvamuses märgitakse samuti, kas audit seab elluviija esitatud kinnitustes esitatud väited kahtluse alla, sealhulgas teave kelmuse- või pettusekahtluse kohta. Arvamuses antakse kinnitus, et SiM-ile esitatud ja maksetaotlustes märgitud elluviija tehtud kulutused on seaduslikud ja korrektsed;
 - 10.2.2. elluviija kinnituse, et projekt vastab kohaldatavale õigusele ja projekti toetamise tingimustele, teave projektis tehtud kulude kohta on nõuetekohaselt esitatud, täielik ja täpne, vahendeid on kasutatud TATis ettenähtud otstarbel, elluviija kehtestatud kontrollisüsteemid annavad piisava kindluse raamatupidamisarvestuse aluseks olevate tehingute seaduslikkuse ja korrektsuse kohta
 - 10.2.3. kinnituse, et kaudsete kulude hüvitamise tingimused on täidetud;
 - 10.2.4. kinnituse, et kuludokumente ja nende tasumist elluviija poolt on kontrollitud ning SiM-ile deklareeritud kulude raamatupidamisdokumente või raamatupidamiskoodi on kontrollitud.
- 10.3. Elluviija esitab punktides 10.2.2.–10.2.4. nimetatud dokumendid SiM-ile iga maksetaotlusega või ettemakse kasutamise aluseks olevate dokumentide esitamisega.
- 10.4. Punktide 10.2–10.3. nõuete täitmisel kinnitab SiM esitatud aruande, maksetaotluse või loeb ettemaksetaotluse tõendatuks. Antav kinnitus ei välista, et elluviija esitatud sõltumatu auditeerimisasutuse esitatud arvamus ja seotud auditi dokumentatsioon tehakse

vajadusel kättesaadavaks Euroopa Parlamendile, Euroopa Komisjonile, kontrollikojale ja SiM-i auditeerimisasutustele.

- 10.5. SiM võib läbi viia juhtimiskontrolli, kui
 - 10.5.1. SiM tuvastab seoses elluviija projektiga konkreetse õigusnormide rikkumise ohu või märgi kelmusest või pettusest;
 - 10.5.2. elluviija ei esita punktis 10.2. ja loetletud dokumente;
 - 10.5.3. punktides 10.2. osutatud elluviija esitatud dokumendid on puudulikud.
- 10.6. Kui elluviija projekt satub tegevusauditi valimisse, võib auditeerimisasutus teha oma tööd projektiga seotud tehingute allvalimi alusel. Kui allvalimis leitakse vigu, võib auditeerimisasutus, kui see on asjakohane, paluda elluviija audiitoril hinnata vigade kogu ulatust ja kogusummat projektis.

11. Aruandlus

- 11.1. Elluviija esitab SiMile projekti tegevuste, tulemuste ja näitajate saavutamise edenemise vahearuanne SiMi väljatöötatud vormil e-toetuse keskkonna kaudu iga aasta 15. jaanuariks ja 15. juuniks vastavalt 30. novembri ja 30. aprilli seisuga tegevuste elluviimise algusajast arvates. Esimene vahearuanne esitatakse perioodi 01.01.2024–31.12.2024 kohta hiljemalt 30 päeva jooksul TATi kinnitamisest.
- 11.2. Elluviija esitab SiMi-le projekti tegevuste, tulemuste ja näitajate saavutamise edenemise lõpparuande e-toetuse keskkonna kaudu 90 päeva jooksul alates projekti abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast. Kui projekti tegevused lõppevad enne abikõlblikkuse perioodi lõppu, tuleb lõpparuanne esitada 90 päeva jooksul tegevuste lõppemisest arvates.
- 11.3. Juhul, kui vahearuanne ja lõpparuande (edaspidi *projekti aruanne*) esitamise tähtaja vahe on vähem kui kuus kuud, esitatakse ainult lõpparuanne.
- 11.4. Projekti aruandes kajastatakse info vastavalt e-toetuse keskkonna aruande andmeväljades nõutule. Lõpparuandes kirjeldab projekti elluviija „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete edendamiseks ellu viidud tegevusi ja tegevuste tulemusi.
- 11.5. Kui e-toetuse keskkonna töös esineb tehniline viga, mis takistab aruande tähtaegset esitamist, loetakse projekti aruande esitamise tähtajaks järgmine tööpäev peale vea kõrvaldamist.
- 11.6. SiM kontrollib üldjuhul 15 tööpäeva jooksul aruande laekumisest, kas projekti aruanne on vormikohane ja nõuetekohaselt täidetud ning kas see annab ülevaate elluviija tehtud tegevustest.
- 11.7. Kui projekti aruandes puudusi ei esine, kinnitab SiM projekti aruande.
- 11.8. Projekti aruandes puuduste esinemise korral annab SiM elluviijale vähemalt 15 tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning SiM kinnitab aruande kümne tööpäeva jooksul pärast puuduste kõrvaldamist.
- 11.9. Koolituste puhul, mis toimuvad vähem kui kolm kuud enne projekti lõpparuande esitamise kuupäeva, esitab elluviija e-toetuse keskkonnas järelaruande.
- 11.10. SiMil on õigus igal ajal küsida projekti elluviijalt lisainfot projekti tegevuse käigu ja tulemuste kohta.

12. TATi muutmine

- 12.1. SiMil on õigus muuta TAT käskkirja enda või elluviija algatusel.
- 12.2. Kui ilmneb vajadus projekti tegevusi, tulemusi, eelarvet, näitajaid või abikõlblikkuse perioodi muuta, esitab elluviija SiMile põhjendatud taotluse (edaspidi *TATi muutmise taotlus*) allkirjaõigusliku isiku poolt digitaalselt allkirjastatuna SiMi ametlikule e-posti aadressile.
- 12.3. SiM vaatab TATi muutmise taotluse läbi 25 tööpäeva jooksul alates selle kättesaamisest ja annab hinnangu TATi muutmise taotluse kohta.

- 12.4. Puuduste esinemisel annab SiM elluviijale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. TATi muutmise taotluse menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.
- 12.5. Elluviijal on võimalik TATi muutmist taotleda üks kord kuue kuu jooksul, välja arvatud juhul, kui on olemas SiMi eelnev nõusolek.
- 12.6. SiM võib TATi muuta, kui selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TATi edukaks elluviimiseks või elluviijal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. SiM teavitab sellest elluviijat mõistliku aja jooksul. SiM esitab TATi muutmise eelnõu elluviijale kooskõlastamiseks. Elluviija esitab oma märkused eelnõu kohta SiMi määratud tähtajaks ja viisil.
- 12.7. TAT muutmise eelnõu kooskõlastatakse vastavalt ühendmääruse §-le 48.

13. Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord

- 13.1. Finantskorrektsioone teeb SiM vastavalt ÜSS2021_2027 sätestatule ja ühendmääruse §-dele 34–37.
- 13.2. Kui tehakse finantskorrektsioon, siis vastavalt ühendmääruse § 37 lõikele 4 väheneb tegevuse eelarve finantskorrektsiooni võrra.

14. Vaidluste lahendamine

- 14.1. Toetuse andmise ja kasutamisega seotud vaidlused lahendatakse arbitraažikohtus.

15. IOMi staatus

- 15.1. Ühtki käesoleva käskkirja sätet ega sellega seonduvat ei loeta otseseks ega kaudseks loobumiseks Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni privileegidest ja immunitetidest ning vaidluste puhul tuleb kõnealuseid sätteid tõlgendada nendega kooskõlas.

16. Rakendussätted

Käskkiri jõustub tagasiulatuvalt alates 01.01.2024.

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister

Lisa 1. Seletuskiri

Lisa 2. Põhiõiguste harta ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontrollleht